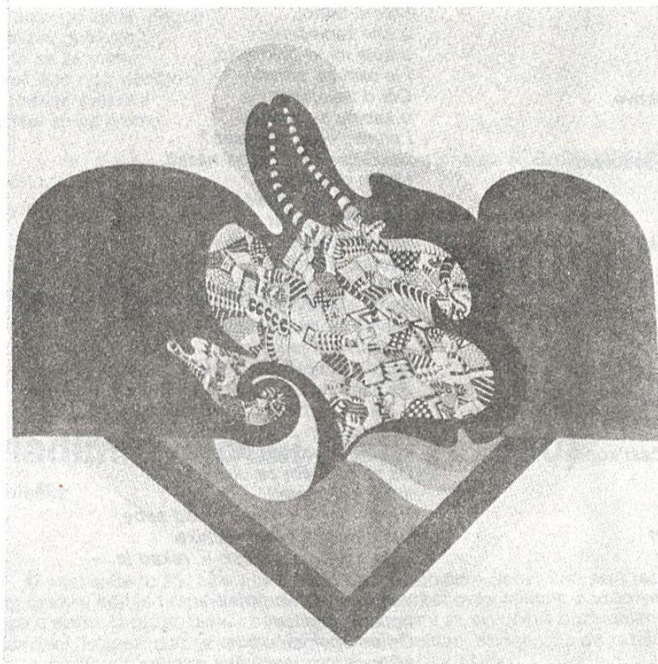

STRUKCIJI i na dokidanju efekata integracijskih procesa, jer prema načelu rekonstrukcije književni tekst, kao i svaka umjetnina, »posjeduje stvarno značenje istom tamo gdje izvorno pripada« (H. G. Gadamer, 1972, 161; a to će reći da sve ono što uobičajamo obuhvaćemo pojmom umjetnosti i književnosti ne ubrajamo među tvorevine jednog duha/jedne svijesti, koja kontinuirano prati i reflektira svoju bazu – jedinstveni društveno-povjesni proces.

U ovu opću sliku »književne« situacije u Makedoniji XIX stoljeća ne uklapa se opus G. Prličeva, jer stvaralački, govorno-oblikovani spontaniteti evropskih naroda poprimili su književne crte ne u času svojih unutrašnjih prestrojavanja, (...) nego u momentu određenijih doticaja s idejom književnosti baštinjenom od antičkog svijeta. Literarizacija nekoga lokalnog stvaralaštva nije identična s spajanjem sinkronih relacija koji se po prvi put izgradio nad djelima antičke grčke književnosti, a kasnije se proširilo i na druga kulturna područja, najprije bliža, a onda sve dalja. Širenje jedinstvenih književnih motivacija na pojedine etničke i jezičke prostore, osobiti živo u predrenesansnom i renesansnom razdoblju, uvijek je imalo formu upoznavanja s antikom, formu pristajanja uz zakon »onih starih poet« (Z. Kravar, 1980/3, 1953, upoznavanja makedonske književnosti s antikom a upavo se toga poduhvata prihvatio G. Prličev.

ukus proleća

kajetan kovič

Kako da kažem

*Kako da kažem svetu
da će biti moj
kako da mu kažem
da hoću svega
sada pa zavek
kako da mu kažem
da ga zato neće biti manje
da ću uzeti malo
samo po koju zoru
na ivici jutra
a sve drugo ostaviću
da sjaji dalje
nedirnutu
kako da mu kažem
pa da me čuje
moj glas i moje srce
i moje gramzive ruke
na ivici jutra?*

Voda života

*dode i kuca
najpre tiho kao kiša rano izjutra
na prozorima bifea
gde trudbenici piju brze čajeve
dode iz mlakog vazduha
iz staklene jeseni
s ukusom cvetne gore
i vučje naslade
i dodirne ruke i noge
i kožu po čitavom telu
dode s vrtoglavicom vetrenjača
zavrtnja
i jakih motora
u ludi
dinamični dan
u belo srce sveta
dode i kaže:
ja sam voda života
kud tečem
kud tečem*

Nešto

*Nešto je zakopano
u zemlji ili u dugom životu
ili u pokrajinama tela
opojno kao valerijan
i teško kao ruda
ponekad zaranja med strave Atlantide
u hladnu ventrikulu pakla
da se ponovo rodi
iz mora iz pene
blago kao šum na srcu
i nestvarno
kao kuća od vetra
blaženo
neulovljivo
položeno med zvezde
uvek prisutno
u svim stvarima i nigde.*

Ukus proleća

*Voda se skuplja
u krpice cveća
slane žežu
usne i srce
vetar ljulja zaljubljenike
kao vitko džbunje
njihove žile pune su
borovih iglica
zore ponad reke
tako su tanke i blede
večeri su šuplji
kao štenare bez pasa
u svakom prstu
čući strepnja
u svakom noktu
mala je strava
tako nenadano
potamne jelše
u grudima je
njihova crna muzika
a u ustima bezumna želja
po slatkom ukusu
bogorodične trave.*

Plodovi leta

*Pošli ste kroz hladno drveće
nevidljivi budući
bičevani od kiše
i ledene zime
izbezumljeni od života
i sasvim bez nade*

*nosili ste svoja slatka tela
bačena u druga krila
iz tamne tuđe zablude
uvek nanovo čista
na ovu stranu sveta*

*nežni i bojažljivi pošli ste
kroz cvetanje
nezadrživo gonjeni
u svoju opasnu sudbinu
nesigurni do kraja*

*dok niste pokličem razbili
vrata blaženstva
i rasuli se po zemlji*

*beli beli beli
plodovi leta.*

Sa slovenačkog preveo Franci Zagoričnik

- 1) Usp Z Kravar Tekstovi i sistemi Delo br 7 8 9-10 1980
- 2) O tome više kod H G Gadamera Istina i metoda logos Sarajevo 1976 naime Gadamer je proučavajući fenomen »estetičkog razlikovanja« uočio da je čitava naša estetička kultura u čijem je središtu pojam »čiste umjetnine« rezultat apstrahiranja odnosno rezultat muzealnog poravnavanja u sebi različitih i raznorodnih objektivacija povijesnoga života
- 3) Name izvorni kontekst uvijek podleže redefiniciji
- 4) Za razliku od bica i prirodnih predmeta stvari (tekstovi su načinjeni prema oblikovnim načelima koja nisu prirodno dana u strukturi njihove materijalne podloge te je stoga posvema razumljivo da se dalje opiru razgradnji - npr poslovica
- 4a) »Kakvo komešanje u ovoj dvoran prošlosti Mogla bi se čak nazvati dvoranom prošlosti i budućnosti Ništa ne prolazi u njoj osim onoga tko uživa i posmatra!«
- 5) Usp Z Kravar op cit str 184
- 6) Usp Z Kravar op cit 188 Z Kravar u svojoj studiji »Tekstovi i sistemi« zapravo razvija teze Diltheja ruskih formalista H R Jausa Tako se Dilthejeva filozofija života suprotstavlja ideji da se povijest realizira raščlanjivanjem početnoga supstancijalnog totaliteta pa da se stoga sve njezine razvojne linije nesamostalni momenti opecnitoga Dilthey uvodi pojam »Wirkungszusammenhang« koji dopušta da se singularni razvojni tijekovi promatraju u svojoj samostalnosti a ipak istovremeno upozorava na njihovo zajedništvo i određenost zajedništvom
- 7) Usp H R Jaus Estetika recepcije Nolit Beograd 1978 str 78
- 8) Usp H R Jaus op cit str 78
- 9) Usp H R Jaus op cit str 79
- 10) Spektar br 2/1983 str 127-129
- 11) O cit
- 12) Usp R Ingarden O saznavanju književno umjetničkog dela SKZ Beograd 1871 str 78-79
- 13) Vidi Struktura romana Slavka Janevskog (prilog kritičkoj teoriji proze) Osijek 1984 (strojopis) - posebice prvo poglavlje disertacije »Neki aspekti teorije romana«
- 14) Što je nekada bilo partikularno u tekstovima žive tradicije poravnalo se kao niz jednoga pojma Tako je naša analiza romana »Pirej« suvremenog makedonskog pisca P M Andreevskog pokazala da je ovaj roman strukturiran prema partikularnim oblikovnim načelima i prema književno motiviranim načelima
- 15) »Zato i jesu u književnopovijesnom studiju toliko česti pokušaji da se simultani niz već otuđen od načela vlastite povijesti umjetno dijakronizira ugrađivanjem u različite svjetsko-povijesne shemazime« (Z Kravar 1980/2 170) Tako je ideja simultanog niza zastupljena u ediciji Pet stoljeća hrvatske književnosti u toj ediciji prisutna su djela koja već u svom nastanku prirodno svom nastanku prirone teže taku predavanju ali isto tako i tekstovi koji su iznutra i izvana proporcionirani drukčijim prezentacijskim medijima npr folklorni tekstovi i tekstovi srednjovjekovne kancelarijske pismenosti
- 16) Usp J M Lotman »Tekst u tekstu« Književna reč br 238-240/1984 str 36 Tradicija makedonske narodne poezije živi samostalno ne pripada nikakvom simultanom nizu ne uspostavlja sinkrone relacije s tekstovima drugih tradicija Tu leži objašnjenje trajnosti (stabilnosti) makedonske narodne poezije Za razliku od nje književne vrste evoluiraju brzo zato što pripadaju simultanom nizu koji je podložan najrazličitijim sinkronim kontaktima
- 17) Kultura umjetnost i književnost ponašaju se u kontekstu takva objašnjenja kao nesamostalni »momenti« odnosno njihova je evolucija refleks razvoja cjeline Radovi ruskog formaliste J Tinjanova o književnoj evoluciji osporit će ovakvo mišljenje J Tinjanov ne vidi književnost više kao »momenti« širega povijesnoga razvoja nego on književnost vidi kao samostalan »red« ili sistem korelativan a ne subordiniran drugim sistemima